

Εισαγωγή στις Μεταφραστικές Σπουδές

Ενότητα 5 : Ενδογλωσσικές και διαγλωσσικές μεταφραστικές
προτεραιότητες

Ελένη Κασάπη

Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας & Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Μεταφραστικές προτεραιότητες.
 - a. Επικοινωνία στην ίδια γλωσσική κοινότητα.
 - b. Επικοινωνία σε διαφορετική γλωσσική κ[οινότητα].
 - c. Προβλήματα μεταφραστή.
2. Τροπικότητα.
 - a. Μηχανισμοί τροπικότητας.
3. Προμεταφραστική διερεύνηση κειμένου.

Περιεχόμενα ενότητας (2)

4. Γλωσσική ανάλυση και κείμενο.
5. Γλωσσική ανάλυση και σημασία.
6. Αγγελία – πρωτότυπο.
 - a. Αγγελία – μετάφραση.
 - b. Διαφοροποίηση των δύο κειμένων – πρωτοτύπου και αγγελίας.
 - c. Μηχανισμοί εννοιολογικής κατανόησης πρωτοτύπου.
7. Βιβλιογραφία ενότητας.

1. Μεταφραστικές προτεραιότητες

Κάθε κείμενο αναπτύσσει ένα εννοιολογικό σύστημα το οποίο εξαρτάται από:

- Τα γλωσσικά συστατικά του κειμένου.
- Τα παραγλωσσικά συστατικά του κειμένου.
- Την εξωγλωσσική πραγματικότητα.

a. Επικοινωνία στην ίδια γλωσσική κοινότητα

Επικοινωνία στο εσωτερικό της ίδιας γλωσσικής κοινότητας:

Ο παραγωγός του μηνύματος και ο δέκτης του μηνύματος έχουν:

- a. Συμμετρικές σχέσεις στην επικοινωνία.
- b. Συμμετρικούς ρόλους.
- c. Συμμετρικές θέσεις στο πλαίσιο επικοινωνίας.

Παραγωγός και δέκτης στην κωδικοποίηση και αποκωδικοποίηση μηνυμάτων δεν έχουν ανάγκη από άλλον μεσολαβητή.

b. Επικοινωνία σε διαφορετική γλωσσική κ[οινότητα]

- Γλωσσική Κ1.
- Γλωσσική Κ2.
- Παραγωγός μηνύματος – γλώσσα 1 – γλώσσα 2 – δέκτης μηνύματος.
- Παρέμβαση μεταφραστική και ρόλος της μετάφρασης:

Η μείωση γλωσσικών εντάσεων και γλωσσικών ασυμμετριών κατά την επικοινωνία ανάμεσα σε δύο διαφορετικά γλωσσικά συστήματα.

c. Προβλήματα μεταφραστή

Προβλήματα του μεταφραστή που δεν είναι δίγλωσσος:

- Διαφορετική αντίληψη για το πληροφοριακό βάρος των κειμενικών συστατικών.
 - ✓ Μετάφραση προς τη μητρική μας γλώσσα.
- Διαφορετική δυναμική στη διαχείριση των αποσπασμάτων αναφοράς.
- Διαφορετική αντίληψη των αποσπασμάτων αναφοράς.
 - Παράδειγμα: *Saluti alla Sua signora moglie* – χαιρετισμούς στην κα σύζυγό σας. Κατά λέξη μετάφραση η οποία στα ελληνικά δεν είναι σωστή.

2. Τροπικότητα

Η διαχείριση από τον παραγωγό/δέκτη του τρόπου διατύπωσης ενός κειμένου, του εννοιολογικού του συστήματος, των γλωσσικών του συστατικών, της εξωγλωσσικής του πραγματικότητας.

a. Μηχανισμοί τροπικότητας

Μηχανισμοί τροπικότητας σύμφωνα με Arcaini:

- Ρήμα *dovere* (πρέπει) δηλώνει: υποχρέωση, άδεια - συμβουλή, εντολή.
- Ρήμα *potere* (μπορώ).
- Ρήμα *volere* (θέλω).

Παραδείγματα:

1. Giovanni deve uscire. – Ο Γιάννης πρέπει να βγει.
2. Giovanni deve uscire. – Ο Γιάννης είναι υποχρεωμένος να βγει.
3. Giovanni deve bere i suoi tre caffè al giorno. – Ο Γιάννης πρέπει να πει τους τρεις καφέδες του την ημέρα.
4. Giovanni si è fatto i suoi tre chilometri a piedi. – Ο Γιάννης έκανε τα τρία χιλιόμετρά του με τα πόδια.

3. Προμεταφραστική διερεύνηση κειμένου

1. Εντοπισμός εννοιολογικών δρόμων:
 - κατανόηση όλων των εννοιών.
2. Ανάλυση πολυσημίας.
3. Εντοπισμός μεταφραστικών δρόμων.
4. Εντοπισμός κενών:
 - κοινωνικών, ιστορικών, πολιτισμικών.
5. Προσδιορισμός των κατάλληλων εργαλείων για την υπέρβαση των κενών, εργαλεία:
 - Λεξικά με παραδείγματα χρήσης, παράλληλα κείμενα (και στις δύο γλώσσες με ίδιο ύφος και επίπεδο δυσκολίας), εγκυκλοπαιδικά λεξικά, γλωσσική ανάλυση.

4. Γλωσσική ανάλυση και κείμενο

1. Κατανόηση προθέσεων του συγγραφέα.
2. Εντοπισμός σημασιολογικών δεδομένων.
3. Πραγματολογική γνώση κοινωνικών κανόνων.

Παροιμίες:

- i. Cane non mangia cane.
 - Κόρακας κοράκου μάτι δεν βγάζει.
- ii. Una rondine non fa primavera.
 - Ένας κούκος δεν φέρνει την άνοιξη.

5. Γλωσσική ανάλυση και σημασία

Οι μηχανισμοί της σημασίας διέπονται από γλωσσικό πολιτισμό, από μη γλωσσικό πολιτισμό, από κανόνες χρήσης εκάστου γλωσσικού συστατικού στην κάθε γλώσσα.

iii. Cavar le castagne dal fuoco.

- Βγάζω τα κάστανα από τη φωτιά.

iv. Mezza ragnotta è meglio che niente pane.

- Κάλλιο πέντε και στο χέρι παρά δέκα και καρτέρι.

6. Αγγελία - πρωτότυπο

Dividiamo un tassì?

Sono la mamma di un bambino della 1ª elementare. Abitiamo Vironas – Pagrati. Abbiamo trovato un tassì per il trasporto però vorrei dividere la spesa con altri 3 – 4 bambini. Il percorso potrebbe essere per il centro, Pagrati – Stadio – Sintagma o Kolonaki, poi Solonos, Alexandras, Drossopoulou oppure Patision o dalla strada nord, Vironas – Hilton – Ilissia – Zografou – Ampelokipi – Psihico – Galatsi. Potrebbe anche cominciare prima di noi, ad esempio da Ilioupoli, da Glifada o da Nea Smirni. Chi è interessato mi faccia una telefonata al più presto.

Irene Maradei, tel: ...

6α. Αγγελία - μετάφραση

Να μοιραστούμε ένα ταξί.

Είμαι η μητέρα ενός παιδιού 1^{ης} δημοτικού από την ιταλική σχολή δίπλα. Μένουμε Βύρωνα – Παγκράτι, έχω βρει ταξί για τη μεταφορά του παιδιού αλλά θέλω να το μοιραστώ με άλλα 3 – 4 παιδιά. Η διαδρομή μπορεί να είναι από το κέντρο, περνώντας δηλαδή από Χίλτον, Κολωνάκι, Νέο Κόσμο, Σύνταγμα ή κατευθείαν Σόλωνος, Δροσοπούλου ή περιφερειακά, περνώντας δηλαδή από Καρέα, Κατεχάκη, Νέο Ψυχικό ή από Χίλτον, Ηλύσια, Ζωγράφου, Γηροκομείο ή Μουσών, Ψυχικό, Αττικό Άλσος Γαλατσίου. Μπορεί επίσης να ξεκινήσει από πιο μακριά Ηλιούπολη, Νέα Σμύρνη κλπ. και να περάσει από εμάς ενδιάμεσα. Εμείς αρχίζουμε σχολείο 08:10 και τελειώνουμε 13:50 όμως δεν είναι ανάγκη να συμπίπτουν ακριβώς οι ώρες. Όποιος ενδιαφέρεται ας μου τηλεφωνήσει.

Irene Maradei, τηλ.: ...

6b. Διαφοροποίηση των δύο κειμένων – πρωτοτύπου και αγγελίας

- Dividiamo un tassì?
 - Να μοιραστούμε ένα ταξί. – άλλαξε ο ερωτηματικός τύπος.
- Adiectio: «Εμείς αρχίζουμε σχολείο ... ώρες.» - Προθετικότητα.
- Sono la mamma di un bambino della 1ª elementare.
 - Είμαι η μητέρα ενός παιδιού 1^{ης} δημοτικού **από την ιταλική σχολή δίπλα.** – adiectio, ερμηνευτική προσθήκη.
- Αλλαγές στη διαδρομή.
- ...al riù presto. – deletio.

6c. Μηχανισμοί εννοιολογικής κατανόησης πρωτοτύπου

- Πιθανή έλλειψη άμεσης επικοινωνίας συγγραφέα και μεταφραστών.
- Δεν υπήρχε πρότζεκτ.
- Δεν υπήρχε συγχρονισμός.

Δυσκολίες που προκύπτουν:

- Μακροκειμενικές.
- Μικροκειμενικές, σχετικές με:
 - Την κοινωνική πολυπλοκότητα.

7. Βιβλιογραφία ενότητας

- i. Ζωγραφίδου Ζ., Κασάπη Ε., Σοφιανού Ο., 2002, *Μαθήματα Εκπαίδευσης Μεταφραστών Λογοτεχνίας*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη.

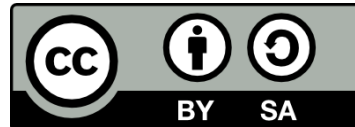
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελένη Κασάπη.
«Εισαγωγή στις μεταφραστικές σπουδές. Ενδογλωσσικές και διαγλωσσικές
μεταφραστικές προτεραιότητες». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο
από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS237/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

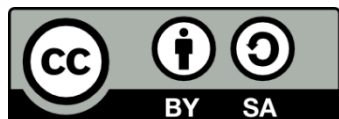
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Ρουμανλή Ελένη
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

